

HANNU LAUNONEN (Helsinki)

Péter Esterházy ja nyky-Unkarin proosataide: suomentajan ja tutkijan havaintoja

1.

Unkarin kirjallisuuden rajat murtuvat. Aikaisemmin runous oli johtava laji. Unkarilainen lyriikka tunnetaan kaikkialla Euroopassa, mutta proosa on saanut siihen verrattuna niukalti huomiota.

1900-luvulle tultaessa tilanne on muuttunut. Runouden asema on Unkarissa yhä vankka. Esille on kuitenkin noussut uusi prosaistipolvi, jonka edustajat ovat tehneet kansainvälisen läpimurron tai ovat sen kynnyksellä. He ovat uudistaneet unkarilaisen romaanin ja novellin.

Sellaiset kirjailijat kuin Géza Bereményi (s. 1946), Péter Esterházy (s. 1950), Péter Lengyel (s. 1939), Péter Nádas (s. 1942) ja Ferenc Temesi (s. 1949) ovat varsin kaukana perinteisestä kerronnasta. He ovat ryhtyneet uudella tavalla kuvaamaan ihmisen mielenliikkeitä ja yhteiskunnan tilaa. He tuntevat silti vielä kertomuksen, vaikka se onkin sirpaleina. Uudet virtaukset, esimerkiksi latinalais-amerikkalaisittain vyöryvä kerronta ja sen jättivirkkeet Gabriel García Márquezin ja Jorge Luis Borgesin tapaan tai länsieurooppalainen postmoderni kielifilosofia, loittuvat heidän teoksissaan unkarilaiseen ominaislaatuun.

Tämä kaikki merkitsee haastetta myös kääntäjälle. On kysymys monitahoisista ilmiöistä, jotka liittyvät teosten rakenteeseen ja tekstin pintastruktuuriin. Näitä ilmiöitä ovat muun muassa aikatasojen sekoittuminen, sitaattien ja väärennettyjen sitaattien viljely, kaksihahmotteiset sanonnat tai

lauseet, sanojen alkuperää koskevat poeettiset tahi todelliset selitykset ynnä typografiset kokeilut.

Lähes kaikissa Péter Esterházy'n teoksissa typografia korotetaan huomionarvoiseksi tekijäksi: eri kertomukset eri kirjasiintyytypeillä, surureunukset kirjan teeman mukaisesti, kuvia ja matemaattisia symboleita viljellään runsaasti mutta asiantuntevasti. Sellainen teos kuin *Daisy* sisältää jopa alkeellisen "elokuvan". Jokaisen sivun yläreunassa esiintyy naisen siluetti hiukan eri asennossa. Kun kirjaa selaa kyllin nopeasti, nainen alkaa tanssia (Esterházy 1986, 264–322).

Unkarin uusi proosataide on itse asiassa ottanut käyttöönsä runouden vuosituhatkaset keinovalat, äännemaalailusta monitulkintaisuuteen. Proosatekstistä saattaa milloin tahansa puhjeta esiin runo, joka sisältää käännettäväksi mahdottomia riimejä: "De nem, de nem, den nem!/ Virágozz bennem, Istenem!"

2.

Yllättävän monet unkarilaiset nykykirjailijat ovat julkaisseet eräänlaisen sukuromaanin. Esimerkiksi Péter Nádas ja Péter Esterházy lähtevät liikkeelle sellaisesta sukuromaanin arkkityyppistä, jota Lajos Szopori Nagy on luonnehtinut teoksessaan *Suomalainen sukuromaani* (1986). Nádas ja Esterházy muuntelevat tuota lähtökohtaa, niin että se lopulta häipyä miltei olemattomiin.

Péter Nádasin teoksen nimi on oireellisesti *Egy családragény vége* (Erään sukuromaanin loppu, 1977), Péter Lengyelin *Cseréptörés* (Tiilensiruja, 1978). Géza Bereményin vastaava sukutarina on *Legendárium* (Legendasto, 1978), joka hiukan García Márquezin tapaan käsittää yli sadan vuoden jaksen kertojan menneisyyttä. *Legendáriumissa* tuo menneisyys ei kuitenkaan ole myyttinen.

Ferenc Temesi on puolestaan julkaissut kaksiosaisen romaanin *Por* (Tomu, 1986–1987). Se on laadittu tietosanakirjan muotoon: ensimmäinen osa käsittää hakusanat A–K, toinen hakusanat L–ZS. Kysymyksessä on sukuromaani, joka kattaa kuuden sukupolven vaiheet 1833–1973. Teos ei etene lineaarisesti vaan romaanihenkilöiden vaiheita täytyy etsiä useiden

hakusanojen kohdalta. Voi lähteä liikkeelle vaikkapa hakusanasta *ablak* (ikkuna); jatkoa seuraa muissa artikkeleissa, joihin viitataan erilaisin symbolein, esimerkiksi nuolella. Lyhenteitä ja merkkejä käytetään niin kuin missä tahansa ensyklopediassa. Kun niitä oppii seuraamaan, ”tomusta” hahmottuu esiin panoraama, Porlód-nimisen kaupungin ilmapiiri ja sen ihmisten historia, joka puolestaan on osa Unkarin historiaa. Keskiöön asettuu tämän vuosisadan hahmo: 50-luvun lapsi, 60-luvun koulupoika ja 70-luvun nuori mies, romaanihenkilö nimeltä András Szeles. Kaupunki sijaitsee Tiszan rannalla ja muistuttaa erehdyttävästi Szegediä.

Ferenc Temesin teos ei järjestysperiaatteistaan huolimatta liity ensyklopedioiden rivistöön vaan taidemaailmaan, kirjallisuuteen, unkarilaiseen epiikkaan. On huomionarvoista, että teoksen alaotsikoksi on merkitty *regény* (romaani).

Myös Esterházy'n teosten lajimäärityt herättävät huomiota. Voiko teos olla samanaikaisesti ”johdatus kirjallisuuteen” ja ”romaani”? Ja voiko 11-sivuinen proosakokonnaisuus olla romaani, niin kuin Esterházy'n *Fuhasok*-teoksen nimiösivu määrittelee (1986, 569)? Se on kyllä kertomus, tulviltaan sitaatteja Blaise Pascalin tuotannosta. Uudissana *fuhasok* on tekstilingvistisesti kiintoisa, kun se esiintyy teoksen otsikkona: lukijalla ei voi vielä olla tietoa sanan ja teoksen maailman välisistä yhteyksistä. (Kysymyksessä on *fuhasok*-sanon yksilöllinen variantti, merkitykseltään ’kuljettaja, ajomies’). *Fuhasok* kertoo raiskauksesta siihen sävyyn, että lähellä on allegoria: Neuvostoliiton Unkariin kohdistama hyökkäys. Mutta romaani? Laajuudeltaan *Fuhasok* on vajaan novellin mittainen. Aarne Kinnunen on Olli Jalosen tuotantoa analysoidessaan tehnyt havainnon, joka pätee Unkarin kirjallisuuden tilanteeseen: ”Romaani siis uudistuu. Melkein kaikkea proosaa voi jo nimittää romaaniksi” (Kinnunen 1991, 4). Lajinimitys menettää vääjäämättä merkitystään, ja hyvinkin voi pitää paikkansa Kinnusen ennustus menneeseen palaamisesta, kääntymisestä renessanssiin ja aina antiikkiin saakka.

Péter Esterházy'n teos *Termelési-regény* (Tuotantoromaani, 1979) merkitsee erään lajityypin, 1950-luvun kaavamaisen ”tuotantoromaanin” hilpeää parodiaa. Jo teoksen alaotsikko on monitulkintainen: *kisssregény*. Kysymys on oikeastaan kahdesta

romaanista. Kirjan toisella palstalla juoksee pääkertomus, toinen taas on joukko siihen liittyviä kommentteja. Samaa kahden tai useamman rinnakkaisen kertomuksen periaatetta Esterházy noudattaa romaanissaan *A szív segédigéi* (1985; suom. *Sydämen apuverbit*, 1991). Sureva poika kertoo aluksi äitinsä hautajaisista; romaanin taitekohdassa kertojaksi muunnetaan kuollut äiti, joka tekee tiliä elämästään Unkarin kuohuvina vuosina ja muistelee poikansa kuvitteellisia hautajaisia. Äidin ja pojan lisäksi esiintyy kolmas, ulkopuolinen kertoja: ääni, joka sirottelee kommentteihinsa suoria ja varsinkin muunneltuja lainauksia muiden kirjailijoiden teoksista. Suomentaja joutuu etsimään käsiinsä kertojan alkuperäiset lähteet, tekemään salapoliisintyötä, sillä lähteitä saati yksilöityjä kohtia (siteerattujen teosten sivunumeroita) ei ole tekstissä ilmoitettu. *Sydämen apuverbien* esipuheessa sen sijaan luetellaan yhteensä 42 kirjailijaa, joiden töitä on käytetty hyväksi; asteikko ulottuu apostoli Paavalista Ludwig Wittgensteiniin.

Suomentajan salapoliisintyö on hankala mutta välttämätön, jotta romaanin kolme ääntä kietoutuisivat toisiinsa oikealla tavalla. Nuo äänet – pojan, äidin ja ulkopuolisen kertojan – saavat aikaan polyfonisen kokonaisuuden, josta hahmottuu kaiken aikaa avartuva kuva äidistä: äidistä naisena, tyttönä ja vanhuksena. Taustalle asettuvat perhe ja merkilliset parisuhteet, suku ja Unkarin lähihistoria. Elämä ja kuolema sekoittuvat toisiinsa, suru vaihtuu voimattomaan raivoon, nöyrytminen vuorottelee karkean leikkisyyden ja obseenien ilmausten kanssa.

Teoksen motto on väärennettyä ja ironisoitua Wittgensteiniä, niin kuin voivat havaita ne, jotka ovat lukeneet *Tractatusensa* (1933, suom. 1971): ”Az tud beszélni, aki reménykedni tud, s vizsont” (Esterházy 1986, 655). ”Puhua voi se, joka voi toivoa, ja päinvastoin” (Esterházy 1991, 5). Esipuhe taas päättyy lähes suoraan unkarinkieliseen lainaukseen Arthur Rimbaud’n teoksesta *Une Saison en enfer*: ”Micsoda aggszúz leszek, annyi bátorságom sincs, hogy a halált szeressem” (1986, 656). ”Millainen ikäneito olenkaan: minulla ei ole kylliksi rohkeutta, että rakastaisin kuolemaa” (1991, 9).

Teoksen *ars poetica* tuntuu tiivistävän Mallarmén idean, jonka mukaisesti kaikki, mitä maailma sisältää, voidaan muuttaa kirjallisuudeksi. Tärkeä varaus pyydetään ottamaan huomioon:

kirjallisuudeksi kyllä, mutta Esterházylle ominaiseen tapaan muisti- ja käsitekoneistoa varten vieraannutettuna ja esineellistettynä.

3.

Unkarilainen kirjailija on tänään uuden tilanteen edessä. Runoilija ei ole profeetta. Mutta uusi tehtävä ei sekään ole vähäpätöinen, ei ainakaan siinä muodossa kuin sen muotoilee Zsuzsa Rakovszkyn (s. 1950), László Krasznahorkain (s. 1954), Endre Kukorellyn (s. 1951), Péter Esterházyn ja kumppaneiden sukupolvi: ei profeetta vaan kielen palvelija.

Kirjallisuuteen on aina liittynyt kokeilu, kielen mahdollisuuksien tutkiminen. Esimerkiksi Unkarin uuden kirjallisuuden *nonsense* ei ole mielekkyyden puutetta vaan mielekkyyden parodiaa. On useita olennaisia piirteitä, jotka luonnehtivat unkarilaista nykykirjallisuutta ja erityisesti Péter Esterházyn sanataidetta.

Lajien väliset erot ovat hävinneet. Ei ole enää erikseen runoutta, proosaa ja näytelmäkirjallisuutta: on ennen kaikkea kirjoitusta (írás, écriture, writing).

Koska Suurta Kertomustakaan ei enää ole, uudet kertomukset täytyy koota sirpaleista. Sirpaleet tarkoittavat usein sitaatteja, jo valmiiden tekstikokonaisuuksien käyttelyä, hiukan samaan tapaan kuin kuvataiteen puolella taiteilijalle kelpaavat ready made -esineet. Gizella Labádi-Bertényi on analyysissään (Parnasso 7/1992) kytkenyt lainaukset kirjan nimessä esiintyvään vihjeeseen: sitaatit toimivat apuverbien tavoin. Apuverbit taas ovat merkitykseltään vaillinnaisia teonsanoja, joita käytetään toisten verbien yhteydessä liittomuotojen koostamiseen (esimerkiksi *olen kirjoittanut*). Keskeistä on yhteys; vain yhdessä pääsanansa kanssa apuverbit edustavat ”sisäisesti sidoksissa olevaa, ulkonaisesti jakamatonta kokonaisuutta”. Esterházyn teoksessa esiintyvät apuverbit (lainaukset) tähdentävät kaikki, että ”kysymyksessä on olemisen perustilanne, yhteinen ja ikuinen inhimillinen kokemus: kuolema” (Labádi-Bertényi 1992, 428).

Esterházy'n viljelemien sitaattien paljous yllättää lukijan ja kääntäjän. *Sydämen apuverbien* ensimmäisellä varsinaisella tekstisivulla kuvataan pojan valmistautumista äitinsä hautajaisiin, muun muassa pukeutumista. Kirjasinlaji, versaali antaa vihjeen siitä, että kysymyksessä on lainaus; sellainen on tämän teoksen typografinen järjestelmä. (Seuraavassa en kuitenkaan sovelleta versaalia vaan sisennystä. Kun viitataan *A szív segédigéi* -teoksen unkarinkieliseen laitokseen, käytän lähteenä kokoomajulkaisua *Bevezetés a szépirodalomba* [Budapest 1986, 655–717], koska siihen on merkitty sivunumerot; erillisjulkaisusta sivunumerot taas puuttuvat.)

Pukeutuessamme hän oli hyvin hämmästyneen näköinen, kun näki minulla mustan solmion, ja kysyi, oliko minulla surua. Sanoin, että äiti on kuollut. Kun hän tiedusteli, milloin, vastasin: "Eilen." Hän vähän hätkähti, muttei virkannut mitään. Mieleni teki sanoa, ettei syy ollut minun, mutta jätin sanomatta, koska muistin sanoneeni niin jo esimiehelleni. Eihän se mitään merkinnyt. Ihminenhan on aina vähän erehtyväinen.

Kuvaus juontuu suoraan Albert Camus'n teoksesta *Sivulinen*. Suomentajan on syytä huomata se (Esterházy 1986, 657) ja käyttää Kalle Salon käännöstä (Camus 1960, 172).

Unkarilaista runoutta tuntevan on helppo havaita, että "Holzsarnokság van, ott zsarnokság van" -tautologia (Esterházy 1986, 666) lainautuu suoraan Gyula Illyésin runosta "Egy mondat a zsarnokságról" (originaali Irodalmi Újság -lehdessä 2.11.1956, suomennos Parnasson numerossa 7/1982 ja Suomi-Unkari lehdessä 4/1996). Jälleen tulee soveltaa ready made -käännöstä: "Missä sortoa on/ siellä sortoa on."

Tarkkaavaisuutta vaatii sen seikan huomaaminen, että Esterházy'n teoksessa esiintyvä sairaalalääkäri käyttää Anton Tšehovin Platonov-näytelmän repliikkejä; sitaatti on taitavasti piilotettu, koska sitä ei tällä kertaa ole nostettu esiin typografisesti. Esa Adrianin suomennos (vuodelta 1986) on onneksi käytettävissä. Ylimieliseksi kuvattu lääkäri laukoo totuuksia elämästä Platonovin suulla: "Mitä elämä on? Minäpä sanon! Ihminen syntyy ja astuu jollekin elämän kolmesta tiestä – useampia ei olekaan: jos lähdet oikealle, sudet syövät sinut sui-

hinsa; jos lähdet vasemmalle, pistät itse sudet poskeesi; jos kuljet suoraan eteenpäin, popsit itsesi” (Esterházy 1991, 51). Sen sijaan Donald Barthelme -lainaus, aiheena vieraiden käytöstavat ravintolan eriössä (1986, 675), täytyy monien muiden sitaattien ohella kääntää unkarista, koska ready made -suomennosta ei löydy. Sama pätee silloin, kun Esterházy (1986, 667, 670) vetoaa omaan esikoisteokseensa *Fancsikó és Pinta* (1976). Mihály Babitsilta on lainattu ainoastaan yksi säe (1986, 671): ”Nesz nélkül bomlik a hulla” (”Ruumis hajoaa ääneti”).

Joskus sitaatit ovat laajoja. Thomas Bernhard -lainaus teoksessa *A szív segédigéi* (1986, 686) täyttää lähes koko sivun. Se on kuitenkin tärkeä koko Esterházyyn tuotannon kannalta. Täsmälleen sama lainaus esiintyy myös teoksessa *Az elefántcsonttoronyból* (Esterházy 1991a, 13). Lainauksen johdannoksi ilmoitetaan: jos täytyisi valita jokin teksti, jossa omaa maata herjataan, se olisi juuri Bernhardin kirjoittama. Sitaatti alkaa:

Tämä on maailma, joka väittää olevansa kunniallinen, vaikka on päivänselvää, että se on kaikkea muuta kuin kunniallinen, itse asiassa siinä ei ole ikinä ollut kunniallisuuden häivääkään, tämä ei ole ainoastaan pelottava ja kauhistuttava vaan myös naurettava maailma – (Esterházy 1991b, 71).

Pitkin Tonavaa -teoksessa muuan dialogi jatkuu sivukauppalla (1996, 89–93). Sekin osoittautuu lainaukseksi. Repliikit juontuvat Witold Gombrowiczin näytelmästä *Iwona, Burgundin herttuatar* (1938), kuitenkin niin, että henkilöiden nimet on muutettu. Alkuperäisten toimijoiden asemasta esiintyvät nyt puhujina Hitler, Goebbels, Eva Braun, Stauffenberg ja Tonava itse. Tähän lainaussuhteeseen kiinnitti huomiotani Olga Huotari keskustelussa 29.4.1996.

Keskeinen idea Esterházyyn teosten intertekstuaalisuudessa vaikuttaa selkeältä. Niin sanottua omaa tekstiä ei tarvita, jos käsillä olevan asian on jo sanonut sattuvasti Mihály Babits, Péter Handke, Anton Tšehov tai apostoli Paavali. Mutta ilmiöön liittyy useita ulottuvuuksia. Minkäänlainen puhujien yläpuolelle asettuva kertoja ei harmonisoi roolien erilaisuutta. Vierastekstit ovat yhtä usein sanatarkkoja lainauksia kuin vääristeltyjä sitaatteja. Esterházyyn teosten minä ei puhu yhden ihmisen asioista tai

mielenliikahduksista vaan monien, ikään kuin useiden ihmisten ominaisuudet saisivat paikkansa yhdessä jättimäisessä tajunnassa. Virginia Woolfin ja Samuel Beckettin perinteen mukaisesti Esterházy'n lähes 800-sivuinen kokoomateos – vaatimattomalta nimeltään *Bevezetés a szépirodalomba* (Johdatus kaunokirjallisuuteen) – tarkastelee nimenomaan ihmisen tajuntaa ja sen olemistapaa. Myös lukijan tulee tiedostaa omien havaintojensa luonne. Kertoja keskeyttää tavan takaa kertomuksensa, ikään kuin rikkoakseen illuusion ja tähdentääkseen: tämä fikiivinen maailma on mielivaltainen.

Lähteet

- Bereményi, Géza 1978: *Legendárium*. Budapest.
- Camus, Albert 1960: *Sivullinen*. – Albert Camus: *Maanpako ja valtakunta. Novelleja*. Suom. Maija Lehtonen. *Sivullinen*. Suom. Kalle Salo. 2. painos. Helsinki.
- Esterházy, Péter 1991a: *Az elefantcsonttoronyból*. Budapest.
- 1986: *Bevezetés a szépirodalomba*. Budapest.
- 1996: *Pitkin Tonavaa eli kreivitär Hahn-Hahnin katse*. Suom. Hannu Launonen. Juva.
- 1991b: *Sydämen apuverbit*. Johdatus kaunokirjallisuuteen. Suom. Hannu Launonen. Juva.
- 1979: *Termelési-regény. Kisssregény*. Budapest.
- Kinnunen, Aarne 1991: ”Ilo kaikonnut pois”. *Lukija* 2/1991: 4–5, 50.
- Labádi-Bertényi, Gizella 1992: Esterházya lukiessa. *Kirje ystävälle*. *Parnasso* 7/1992: 428–430.
- Lengyel Péter 1977: *Cseréptörés*. Budapest.
- Nádas, Péter 1977: *Egy családregény vége*. Budapest.
- Szopori Nagy, Lajos 1986: *Suomalainen sukuromaani*. Suom. ja tekijän kanssa lyh. Viljo Tervonen. Jyväskylä.
- Temesi, Ferenc 1986–1987: *Por. Regény. Első kötet: A–K. Második kötet: L–ZS*. Budapest.
- Wittgenstein, Ludwig 1971: *Tractatus Logico-Philosophicus eli Loogis-filosofinen tutkielma*. Suom. Heikki Nyman. Porvoo.

Péter Esterházy: *Bevezetés a szépirodalomba*

Berta-, Bonfinius-, Bor Ambrus-, Borges-, Bori Imre-, Bornemissza Péter-, Borsi Kálmán Béla-, Bosnyák István-, Bölöni György-, Bölöni Farkas Sándor-, T. Brasch-, Brasnyó István-, Brillat-Savarin-, Bródy Sándor-, Brüll Adél-, Buda Sándor-, Bujdosó Alpár-, Bulgakov-, Burns-, Büchner-, Byron-, Cage-, Calderon-, Camus-, Canetti-, Celan-, Céline-, Chardin-, Chateaubriand-, Cholnoky László-, Cholnoky Viktor-, Cicero-, Claudel-, Cocteau-, Colette-, Cvetajeva-, Czako Gábor-, Czére Béla-, Czibor János-, Czigány György-, Czigány Lóránt-, Czine Mihály-, Czöbel Minka-, Czuczor Gergely-, Csajághy Laura-, Csajka Gábor Cyprián-, Csák Gyula-, Csalog Zsolt-, Csanádi Imre-, Csaplár Vilmos-, Császár István-, Csáth Géza-, Csathó Kálmán-, Csehov-, Cselényi Béla-, Cselényi László-, Csengey Dénes-, Cserei Mihály-, Cseres Tibor-, Csiki László-, Csiky Gergely-, Csokits János-, Csokonai Vitéz Mihály-, Csoóri Sándor-, Csorba Béla-, Csorba Győző-, Csordás Gábor-, Csörsz István-, Csuka Zoltán-, Csukás István-, Csurka István-, Cs. Szabó Zoltán-, Dalos György-, Dante-, Danyi Magdolna-, Darvas József-, Dávid Ferenc-, Deák Ferenc-, Dedinszky Erika-, Degré Alajos-, Demjén Ferenc-, Dénes Zsófia-, Dérczy Péter-, Déry Tibor-, Déryné-, Descartes-, Devecseri Gábor-, Diderot-, Dobai Péter-, Doboz Imre-, Domahidy András-, Domokos Mátyás-, Domonkos István-, Dosztojevszkij-, Döbrentei Kornél-, Dózsa György-, Dsida Jenő-, Duba Gyula-, Dudás Kálmán-, Dugonics András-, Dukai Takách Zsuzsanna-, B. Dylan-, Eckhardt Sándor-, Eco-, Édes Gergely-, Egyed Péter-, Elek István-, Endrődi Sándor-, Endrődi Szabó Ernő-, Eörsi István-, Erdély Miklós-, Erdélyi József-, Erdődy János-, Erdős Renée-, Eötvös József-, E. Antal-, E. Pál-, E. Péter-, Fábrián László-, Fábrián Zoltán-, Fábry Zoltán-, Faludi Ferenc-, Faludy György-, Faragó Vilmos-, Farkas Árpád-, Fáy András-, Fazekas Mihály-, Fehér Klára-, E. Fehér Pál-, Féja Géza-, Fejes Endre-, Fejtő Ferenc-, Fekete Gyula-, Fekete János-, Fekete Sándor-, Feleki László-, Fenákel Judit-, Fendrik Ferenc-, Fenyő István-, Fenyő Miksa-, Fenyvesi Ottó-, Assisi Szt. Ferenc-, Ferdinandy György-, Festetich György-, Fichte-, Flaubert-, Fodor András-, Fodor Ákos-, Fodor József-, Fogarassy Miklós-, Földeák János-, Fónagy Iván-, Földényi F. László-, Förster Aurél-, Fraknói Vilmos-, Fráter Erzsébet-, Fülöp Lajos-, Fülöp László-, Füst Milán-, Gaál Gábor-, Gábor Andor-, Gál Sándor-, Galabárdi Zoltán-, Galambos Lajos-, Galambosi László-, Galen-, Galgóczi Erzsébet-, Gál György Sándor-, Gáll István-, Galsai Pongrác-, Garaczi László-, Garai Gábor-, Garay János-, Gáspár Judit-, Gáspár Margit-, Gasparovich László-, Gárdonyi Géza-, Géczi János-, Géher István-, Geleji Katona István-, Gelléri Andor Endre-, Gellért Oszkár-, Gerelyes Endre-, Gergely Ágnes-, Gergely András-, Gergely Sándor-, Gerő János-, Gion Nándor-, Goethe-, Gogol-, Goda Gábor-, Gombrowicz-, Gosztonyi Péter-, Gothár Péter-, Gozdu Elek-, Gömöri György-, Göncz Árpád-, Görgey Gábor-, Görömbei András-, Gulácsy Irén-, Grendel Lajos-, Grimmshausen-, Gulyás János-, Gulyás Pál-, Gutai Magda-, Gvadányi József-, Gyárfás Mik-

